

Idéhistorie for HTX-undervisere

Portefølje 1-3

1. Indholdsfortegnelse	1
2. En sygelig forelskelse	2
2.1 Keith Jenkins' dikotomi.....	2
2.2 Naturvidenskabens foranderlighed forklarer historievitenskaben.....	2
2.3 En undervisningscase om en sygelig forelskelse.....	3
2.4 Det abstrakte og det konkrete historiefag – det videre forløb.....	7
3. In Flanders Fields	8
3.1 Teoretisk baggrund.....	8
3.2 En undervisningscase.....	9
3.3 Metodernes forskelle og konsekvenser.....	15
4. Jylland mellem tvende have	17
4.1 Indledning.....	17
4.2 Teori.....	17
4.3 Undervisningsplan.....	18
5. Samlet litteraturfortegnelse	25
6. Samlede bilag	27

1. En sygelig forelskelse

Portefølje 1: Almen historie (4,97 sider)

1.1 Keith Jenkins' dikotomi

Under titlen *What History Is* præsenterer Keith Jenkins historiefaget som en evig distinktion mellem fortiden og historiografien.¹ Jenkins' hovedpåstand er, at historievitenskaben må adskilles fra selve historien, og at den altid vil være farvet af historikeren som aktør frem for historien som genstandsfelt.² Dette afføder et tofoldigt perspektiv på historiefaget som undervisningsfag: Eleverne skal både lære om historiens kronologi og om historiografiens foranderlighed. Jenkins' distinktion har potentiale til at være et værdifuldt analytisk greb, fordi den klargør forskellen på de to perspektiver. Derfor vil jeg indlede historieundervisningen med Jenkins' teori.

En kerne i Jenkins' argumentation er, at al viden om fortiden er konstrueret af en historiker, som af ideologiske, praktiske og epistemologiske årsager ikke kan gengive historien, som den i virkeligheden var.³ En konsekvens af dette syn er, at alle mennesker til alle tider har været præget af disse perceptioner, når de har forklaret fortidige samfund og begivenheder. Det samme må naturligvis gøre sig gældende for forståelsen af samtiden. Jeg vil nu beskrive et eksempel på et undervisningsforløb, hvor eleverne lærer, at historiefaget har en iboende foranderlighed og usikkerhed på grund af historikerens skiftende perceptioner og mangelfulde evner til at gengive fortiden.

1.2 Naturvidenskabens foranderlighed forklarer historiografien

For at illustrere historievitenskabens foranderlighed vil jeg præsentere eleverne for naturvidenskabens foranderlighed. Det er et velegnet springbræt til en diskussion om vores sande viden om historien. Valget af det naturvidenskabelige perspektiv har også en didaktisk begrundelse: Ifølge didaktikeren Hilbert Meyer er det et virkningsfuldt greb at vække elevernes faglige interesse ved at behandle emner, der interesserer dem.⁴ Særligt effektiv bliver undervisningen, hvis den tager elevernes faglige forestillinger alvorligt og konfronterer dem videnskabeligt.⁵ Med generaliseringens

¹ Jenkins, Keith: *What History Is* i *Re-thinking History*, 1991

² Ibid.

³ Ibid. p. 12-14

⁴ Brodersen, Peter m.fl.: *Effektiv undervisning*, 2010 p. 89-91

⁵ Ibid.

faldgruber for øje er eleverne på det tekniske gymnasium selvsagt interesserede i naturvidenskaben, og de har ofte et – ubevidst – positivistisk videnskabs- og verdenssyn. Ifølge Meyers perspektiv vil eleverne lære mest muligt om den mere abstrakte historievidenskab gennem en konfrontation med naturvidenskabens historiske (og nutidige!?) fejlslutninger. Jeg ønsker at åbne elevernes øjne op for historiefagets mangel på lovmæssigheder og for subjektiviteten i den sandhedssøgen, der på paradoksal vis omgiver faget.

Jeg vil nu skitsere et undervisningsforløb med overskriften *En sygelig forelskelse*. Casen er tredelt: Først spores eleverne ind på emnet gennem en introduktion til Jenkins' teori og analysen af nogle konkrete eksempler på, hvordan samfundets sandhedssyn har ændret sig inden for de seneste 100 år. Herefter skal de analysere en case om lægevidenskabens syn på forelskelse i renæssancen for til sidst at diskutere, hvordan og hvorvidt samtidens og nutidens syn på samfundet påvirker lægevidenskaben, samt perspektivere dette til historievidenskaben.

På Rybners Tekniske Gymnasium har vi planlagt, at eleverne i skoleåret 2018-2019 skal have idéhistorie i 3 gange 45 minutter om ugen. Derfor varer følgende case 3 lektioner, som afvikles i streg. Jeg beskriver nu de tre lektioner inklusive de faglige overvejelser bag aktiviteterne.

1.3 En undervisningscase om en sygelig forelskelse

Lektie

Eleverne får til lektie at læse artiklen *Kærlighed var en frygtet sygdom*.⁶ Lektien indeholder foruden en artikel om lægevidenskabens syn på forelskelse i renæssancen infobokse om renæssancens lægevidenskabelige kunnen, overtro om forelskelse, samt en række mere eller mindre videnskabeligt forankrede behandlingsmuligheder og endelig den moderne lægevidenskabs syn på forelskelse. Emnet er foruden sit naturvidenskabelige perspektiv relevant for eleverne, fordi mange teenagere selv har oplevet at være forelsket og angiveligt vil kunne overraskes – måske endda underholdes – af renæssancens perspektiv herpå.

Læringsmål introduceres (5 min)

Eleverne skal:

... Foretage indledende overvejelser af, hvordan vi ser på verden i dag: Videnskab, minoriteter og familieliv

⁶ Christensen, Else: *Kærlighed var en frygtet sygdom*, Illustreret Videnskab Historie no. 4/2018 p. 62-67

- ... Sammenligne leksikonartikler fra 1930 og 2018 for at se forskelle i synet på "negre" og *homoseksualitet* dengang og nu
- ... Gøre sig indledende tanker om forandringer i samfundssyn og historieopfattelser
- ... Redegøre for dagens lektie gennem en række konkrete læsespørgsmål
- ... Vurdere sammenhængen mellem samfundsopfattelse og videnskab, samt perspektivere naturvidenskaben til historievidenskaben

Læreroplæg (10 min)

Timerne indledes med et læreroplæg, hvor forskellen på verden og vores viden om verden eksemplificeres. Under oplægget skal eleverne overveje følgende spørgsmål:

- Hvad ved vi om verden i dag?
- Hvordan ser vi på minoriteter i dag?
- Hvordan ser vi på familieliv i dag?

Elevaktivitet (10 min)

Et centralt begreb i forståelsen af Jenkins' distinktion mellem fortid og historiografi er, hvad han kalder *a series of discourses about the world*.⁷ For at forstå dette begreb skal eleverne læse eksempler på leksikonartikler fra Salomonsens Konversationsleksikon (1915-1930) og Den Store Danske Encyklopædi (2018) og finde forskelle og ligheder i beskrivelsen af to konkrete emner.⁸ Jeg har udvalgt emnerne "neger" og *homoseksualitet*,⁹ fordi det er to emner, der gennem historien har været kontroversielle. Kontroversielle emner har det med at afføde de mest markante holdninger. Netop derfor er det nærliggende at analysere holdningen til samfundets minoriteter, når man vil finde en case, der repræsenterer en ændring i holdninger til samfundet. Som underviser kommer man dog hurtigt ud for et etik-didaktisk dilemma: Skal man tage "negrenes" historie op vel vidende, at det kan danne grundlag for mere eller mindre sofistikerede kommentarer om medborgere af anden etnicitet end dansk? Skal man vælge de homoseksuelle som case, selvom der sidder en del – bevidst eller ubevidst – homoseksuelle elever i klasserne? Jeg har valgt at løbe risikoen, idet mit

⁷ Jenkins, 1991 p. 6

⁸ Bech, Henning m.fl.: *Homoseksualitet* i *Den Store Danske*, 26.03.2018; Salomonsens Konversationsleksikon, Anden Udgave, 1915-1930 s. 700 og 796; Sjørsløv, Inger m.fl.: *Neger* i *Den Store Danske*, 26.03.2018

⁹ Se bilag 1

formål er at åbne elevernes øjne for tidligere tiders chokerende – grænsende til det komiske – syn på, hvad vi i dag finder almindeligt.

Læreroplæg (10 min)

På baggrund af det forrige læreroplæg og tilhørende elevaktivitet, skal læreren nu holde et oplæg om Keith Jenkins' teori. Fordi Jenkins' tekst ikke er skrevet til gymnasieelever, kan man med fordel notere hans hovedpointer på nogle PowerPoint-slides, som eleverne herefter kan anvende analytisk. Her er det vigtigt, at eleverne får mulighed for at bruge nogle minutter på at formulere en forklaring på koblingen mellem forandringer i medicinsk videnskab og historievidenskabens forandringer. De skal hele tiden kunne sammenholde emnet med det historiefaglige tema.

Elevaktivitet (5 min)

Eleverne skal lave en hurtigskrivning, hvor de ud over ovenstående formulering også besvarer spørgsmålene:

- Hvordan kan vores syn på nutiden påvirke vores forestilling om fortiden?
- Hvordan kan menneskets forestilling om fortiden have ændret sig gennem historien?

Efter at have skrevet uafbrudt i 3 minutter, skal eleverne opsamle deres tekst i konkrete hovedpointer. Meningen med, at denne øvelse kommer så tidligt i forløbet er, at eleverne hurtigt spores ind på tankegangen med at koble lægevidenskaben med historievidenskaben.

Lektie gennemgang (45 min)

Jeg har formuleret 9 forståelses- og vurderingsspørgsmål til dagens lektie. Eleverne inddeles i 9 grupper, der starter med hver deres spørgsmål således, at alle spørgsmål er besvaret, når den angivne tid er gået. Eleverne må gerne arbejde alene. Spørgsmålene lyder som følger:

1. Hvad fejlede patienten, som besøgte Jacques Ferrand i 1604?
2. Hvilke behandlinger foreskrev Jacques Ferrand til sine patienter?
3. Hvad skete der ifølge lægevidenskaben med kroppen, når et menneske blev ramt af elskovssyge?

4. Marsilio Ficino anbefalte en anden kur, end Jacques Ferrand – hvilken?
5. I Renæssancen giftede man sig kun sjældent af kærlighed – hvordan kan det hænge sammen med mænd og kvinders fysiske kvaler i forbindelse med ulykkelig kærlighed?
6. I Renæssancen havde man strenge moralske regler for seksuel omgang mellem kønnene – hvordan kan det hænge sammen med mænd og kvinders sygdom i forbindelse med ulykkelig kærlighed?
7. Går man stadig naturvidenskabeligt til værks, når man undersøger forelskelse i dag?
8. Hvad mener man i dag er årsag til, at mennesker bliver forelskede?
9. Undersøg, hvorvidt bladet Illustreret Videnskab Historie er en troværdig kilde.

Tavlegennemgang (20 min)

I hver gruppe formulerer man et konkret svar på det spørgsmål, gruppen startede med. En elev fra hver gruppe skriver et svar på tavlen, og med udgangspunkt heri gennemgås lektien på klassen.

Elevaktivitet (5 min)

Som optakt til den afsluttende aktivitet skal eleverne overveje og eksemplificere følgende spørgsmål med deres sidemakker:

1. Hvordan ser man på ægteskab og familieliv i dag?
2. Hvilke moralske kodekser har vi til seksuel omgang i dag?

Læreroplæg (10 min)

Med udgangspunkt i elevernes svar på spørgsmål 5 og 6 til lektien og deres overvejelser om ovenstående spørgsmål, holder læreren et oplæg om, at synet på samfundet præger synet på videnskaben – og også på historien.

Med casen om *elskovssyge* er det mit sigte at gøre eleverne opmærksomme på, at virkeligheden og vores beskrivelse heraf ikke altid stemmer overens. Renæssancens elskovssyge patienter har angiveligt lidt af voldsomme psykiske – og deraf fysiske – kvaler på grund af stringente familieforhold og ekstrem seksuel afholdenhed. Selve

forelskelsen var ikke en sygdom. I dag opfatter vi hændelserne anderledes på grund af vores viden om forelskelse og forandrede sociale normer og familiemønstre.

Opsamling og afslutning (15 min)

Eleverne skal opsamle deres viden og tanker fra dagens lektioner. Med udgangspunkt i læringsmålene skal eleverne lave en mind-map under overskriften *samfundssyn og historiesyn*.

1.4 Det abstrakte og det konkrete historiefag – det videre forløb

Jeg har nu skitseret et undervisningsforløb der tager udgangspunkt i Jenkins' syn på historiefagets dikotomi. Dette kan ikke stå alene. Dels fordi historievidenskabens foranderlighed hænger naturligt sammen med forandringer i historiebrug. Og dels fordi eleverne for et øjeblik mister fagligt fodfæste, når de konfronteres med menneskers videnskabelige fejlslutninger. Meningen er derfor, at forløbet først skal efterfølges af en case om historiebrug. De to perspektiver på det abstrakte historiefag (Jenkins' dikotomi og historiebrugen) skal eleverne herefter skrive et essay om. Dette vil træne dem i historiefagets skriftlighed op til dansk-idéhistorieopgaven, som skal skrives senere på året. Efter det afleverede essay, skal eleverne ledes fra det abstrakte til det konkrete historiefag med et emne om kildekritik. Her vil udgangspunktet være et teoretisk modsvar til Jenkins, som kommer fra Knut Kjeldstadli: Han argumenterer for, at fortiden ikke er genstand for historikerens frie fantasi, fordi fortolkningsmulighederne af- og begrænses af det tilgængelige kildemateriale.¹⁰ På den måde gøres eleverne opmærksomme på, at selvom historiografien er en subjektiv fortolkning, så har vi én ting at sætte vores lid til: Det gode argument og den gode kildegranskning. Den metodiske viden skal eleverne efterfølgende anvende i dansk-idéhistorieopgaven.

¹⁰ Kjeldstadli, Knut: *Fortiden er ikke hvad den har været*, 2005 p. 42-43

2. In Flanders fields

Portefølje 2: Teknologihistorie og idéhistorie (4,99 sider)

2.1 Teoretisk baggrund

”Kombinationen af store hæere og højt udviklede våben betød uundgåeligt større tab”.¹¹ Sådan skriver Stewart Ross om Første Verdenskrig. Enhver våbentechnologi rummer altså menneskelige tragedier.

Jeg vil give mine elever overblik over våbentechnologiens udvikling i Første Verdenskrig gennem et konkret fokus på Vestfrontens skyttegravskrige. Herom skriver Ross: ”Skyttegravskrig fik sin egen teknologi”.¹² Samtidig skal eleverne forstå tankerne hos de mennesker, som oplevede tragedien.

Stefan Collini efterlyser øget fokus på fortidens tanker, som de var, og ikke som led i et projekt om at spore en politisk idé tilbage i tiden.¹³ Imens betegner Leo Marx teknologi som omfattende socioteknologiske fænomener, der udgøres af maskineri, forretning, viden, arbejdskraft og lovgivning.¹⁴ I dette lys anlægger jeg et mikrohistorisk perspektiv, hvor de sociale konsekvenser ved udviklingen i våbentechnologi i Vestfrontens skyttegrave analyseres.

I bogen *Krigen – et ustyrligt system* analyserer Gorm Harste krigens sociologiske perspektiver; bl.a. ud fra Max Webers begreb om meningssammenhænge: Fordi krigen er et ustyrligt system, vil den enkelte soldat blive fanget i en splittet meningssammenhæng mellem krigens love – eller i dette tilfælde krigens teknologiske kapaciteter – og soldatens egen oplevelse af krigen.¹⁵ I dette perspektiv anlægger jeg et sociologisk perspektiv på idéhistorien.

Max Weber præsenterer fire idealtyper for social handlen og deres meningssammenhænge: *Traditionelle handlinger* baseres på tradition og vaner, *affektive handlinger* på følelsetilstande, *værdirationelle handlinger* på en værdimæssig overbevisning og *målrationelle handlinger* på kalkulerede mål og motiver.¹⁶

¹¹ Ross, Stewart: *Teknologien i Første Verdenskrig*, p. 5

¹² Ibid. p. 15

¹³ Whatmore, Richard m.fl.: *A companion to intellectual history*, 2016 p. 12

¹⁴ Marx, Leo: *Technology: The Emergence of a Hazardous Concept* i *Technology and Culture*, vol 51. No. 3, 2010 p. 568

¹⁵ Harste, Gorm: *Krigen – et ustyrligt system*, 2014 kap. 11

¹⁶ Månson, Per: *Max Weber i Klassisk og moderne samfundsteori*, 2007 p. 95

En tekstanalyse ud fra dette begrebsapparat ligger inden for feltet *historisk kontekstualisme*, som er en idéhistorisk metode, hvor fokus ligger på konkrete aktører i specifikke kontekster.¹⁷ Quentin Skinner, en af ophavsmændene bag den historiske kontekstualisme, forklarer, at den idéhistoriske analyse bør fremhæve givne historiske perioders sociale og politiske vokabularier per se frem for at udføre en tilbageskuende afdækning af generelle idéers historie.¹⁸

Hvordan disse teorier kan koges ind til en konkret forståelsesramme for mine elever, vil jeg skitsere i nedenstående undervisningsforløb bestående af 9 lektioner fordelt på 3x3 lektioner af 45 minutters varighed.

Forløbet består af en teknologihistorisk analyse af (behovet for) udviklingen i teknologien efterhånden, som Første Verdenskrig fastlåstes i skyttegravene. Den er også en idéhistorisk analyse af tilstedeværende soldaters beretninger med henblik på at fastslå deres meningsopfattelse.

Det forudsættes, at eleverne kender våbenudviklingen under 1800-tallets industrielle revolution og Første Verdenskrigs politiske forløb.

2.2 En undervisningscase

Del 1: Teknologihistorie (3 lektioner)

Lektie

Teknologien i Første Verdenskrig s. 8-15.

Læringsmål (5 m)

Eleverne skal

- ... redegøre for våbentechnologien i 1914
- ... anvende mind-maps (ANT) og som teknologihistorisk analysemodel
- ... vurdere betydningen af den defensive våbentechnologi
- ... redegøre for udviklingen af defensiv våbentechnologi i skyttegravene
- ... redegøre for udviklingen af offensiv våbentechnologi

¹⁷ Thorup, Mikkel: *Intellektuel historie* i Temp. Nr. 4, p. 180-181

¹⁸ Skinner, Quentin: *Hvad er intellektuel historie* i Semikolon, 2005 p. 1-5

... analysere skyttegravskrigens teknologiske udvikling gennem "Analysemodel A"
(Bilag 2)

Introduktion (10 m)

Filmen "Første Verdenskrig kort fortalt",¹⁹ samt billeder fra skyttegravene

Elevaktivitet (10 m)

Udarbejd en mind-map over de i lektien beskrevne teknologier

Læreroplæg (5 m)

Præsentation af Leo Marx' socioteknologiske komponenter

Elevaktivitet (10 m)

Udvid mind-mappen med en ANT-inspireret øvelse,²⁰ hvor de nye komponenter tilføjes og eksemplificeres

Opsamling (5 m)

Opsamlende diskussion ud fra spørgsmålene:

- Hvilke berøringsflader havde krigsteknologien?
- Hvordan opfattede de implicerede parter mon situationen?

Læreroplæg (5 m)

Forskellen på defensiv og offensiv våbenbrug tydeliggøres og eksemplificeres

Elevaktivitet (10 m)

2 minutters hurtigskrivning om dine umiddelbare tanker om betydningen af defensiv våbenbrug og udviklingen mod skyttegravskrig

Gå herefter rundt i klassen og forklar din hurtigskrivning til 2 andre elever

Endelig 1 minuts videre hurtigskrivning

¹⁹ Youtube-video: *Første Verdenskrig kort fortalt*, <https://www.youtube.com/watch?v=xn9y0cdSDiY>, 02.05.2018

²⁰ DTU.dk *Aktør-netværk teori*, www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/aktoernetvaerkteori, 02.05.2018

Læreroplæg og afslutning på hurtigskrivningen (5 m)

Hovedpointerne om forholdet mellem defensiv krigsførelse og skyttegravskrig opridses:

- For farligt at angribe
- De første skyttegrave gravet i hast
- Holde udkig
- Manglende mulighed for at trænge igennem fjendens flanker

Eleverne får 2 minutter til at færdiggøre deres noter.

Læreroplæg (5 m)

Introduktion til metoden bag Analysemodel A

Gruppearbejde (60 m)

Gruppearbejde om *Teknologien i Første Verdenskrig* s. 15n-29, som de ikke har læst forud.

Opgaven:

- A) List alle eksempler på defensiv våbenteknologi, som blev udviklet i skyttegravene
- B) List alle eksempler på offensiv våbenteknologi, som blev udviklet for at skabe fremgang i skyttegravskrigen
- C) Vælg en teknologi fra hver gruppe (A og B)
 - a. Forklar teknologiens fremvækst ud fra Analysemodel A
 - b. Lav en mind-map over teknologiens socioteknologiske berøringsflader
- D) Illustrer jeres analysemodeller og mind-maps på plancher

Afslutning (5 m)

Repetition af læringsmål og orientering om, at plancherne skal frem igen om 2 uger

Del 2: Idéhistorie (3 lektioner)

Lektie

En række beretninger fra fronten:²¹

”Somme: 21. feltlazaret, 1.-3. juli 1916”

”De første kampvogne, Somme, 15. september 1916”

”Gasangreb ved Messines, 7. juni 1917”

”In Flanders Fields”

Læringsmål (5 m)

Eleverne skal:

... vurdere kildernes kvalitet som beretning og levn

... introduceres til Max Webers idealtyper for social handlen og deraf meningsrationalitet

... analysere kilderne med henblik på at afkode forfatterens meningsforståelse

... perspektivere soldaternes tanker om krigen til resten af samfundet

Introduktion (5 m)

Videoen ”Lars Lilholt i ’Blomster fra bombekrateret’ på DR K”.²²

Lektie gennemgang (10 m)

Besvar følgende spørgsmål om dagens lektie og giv eksempler fra teksterne:

- Hvad beretter kilderne om?
- Hvordan kan kilderne fortælle os noget om soldaternes opfattelse af meningen med krigen?

²¹ Carey, John: *Øjenvidner til historien*, 2005 p. 505-508 og 515-516; McCrae, John: *In Flanders Fields*, maj 1915

²² Youtube-video: *Lars Lilholt I "Blomster fra bombekrateret" på DR K*,
<https://www.youtube.com/watch?v=hVza8R0Cwk0>, 02.05.2018

Læreroplæg (10 m)

Introduktion til Max Webers fire idealtyper for handling og de bagvedliggende meningsopfattelser. Eleverne skal opfatte forfatterens skrivelser som den handling, de skal spore meningen bag.

Eksemplificering ud fra tekstuddrag i det brev, som Lars Lilholt har sat på melodi.²³

Udlevering af analyseskema, som de skal bruge til at analysere kilderne i lektien (bilag 3)

Kildeanalyse (70 m)

Samme grupper som forrige gang.

Analysér de fire kilder ud fra analyseskemaet.

Grupperne deles i fire ”sektorer”, som starter med hver deres kilde, så vi er sikre på, at alle kilder behandles færdigt.

Lav en planche, hvor analyseresultaterne præsenteres

Læreroplæg (10 m)

Gorm Harstes teori om, hvordan krigen ikke stopper i skyttegravene, men at minderne socialiseres ud i flere berøringsled og generationer, inklusiv eksempler

Fusionsdiskussion (20 m)

I par diskuteres efterkrigstidens mulige tanker om skyttegravskrigen

Efter en rum tid fusioneres til firemandsgrupper, som diskuterer videre. Desuden skelnes nu mellem efterkommere af veteraner og alle andre.

Efter en rum tid fusioneres til ottemandsgrupper, som diskuterer videre. Yderligere skelnes mellem nære og fjerne generationer af efterkommere og alle andre.

5 minutters opsamling

²³ Lilholt, Lars: *Jul i Ingenmandsland*, 1995

Afslutning (5 m)

Repetition af læringsmål

Del 3: Sammenfatning

Ingen lektie.

Læringsmål (5 m)

Eleverne skal:

- ... kunne forklare hhv. teknologi- og idéhistoriske aspekter af skyttegravskrigen
- ... fremlægge egne plancher
- ... tage kritisk stilling til klassekammeraternes analyser
- ... foretage en fuld idéhistorisk analyse af en selvvalgt teknologi fra pensum ud fra ”donut-modellen”

Læreroplæg (5 m)

Evalueringskriterierne for plancherne fremlægges:

- Tydelig forskel på defensive og offensive våbentechnologier
- Korrekt anvendelse af Analysemodel A
- Udførlig socioteknologisk ANT-analyse
- Tydelig forskel på lev- og beretningsudnyttelse
- Korrekt anvendelse af analyseskemaet til kildeanalyse
- Udførlig argumentation i kildeanalysen

Fremlæggelser forberedes (10 m)

Eleverne forbereder deres fremlæggelse og laver en ”vagtplan”

Fremlæggelsesmesse (30 m)

Grupperne laver ”stande” med deres plancher og ser hinandens ”udstillinger”. Man skiftes til at stå ved gruppens plancher og fremlægge for de elever, der kommer hen.

Læreren udfylder et feedbackskema til hver gruppe

Opsamling (10 m)

Alle skriver en ting på tavlen, som de har lært i forløbet

Eleverne får herefter 5 minutter til at skrive noter og runde emnet af.

Læreroplæg (5 m)

Introduktion til ”donut-modellen”

Gruppearbejde (40 m)

I firemandsgrupper skal eleverne vælge en teknologi fra pensum, som de laver en videoaflevering på 2-3 minutter om indeholdende:

- En redegørelse for den almenhistoriske baggrund
- En analyse af den teknologihistoriske tilblivelse
- En analyse af en idéhistorisk berøringsflade
- En samlet konklusion

”The Oscars” (15 m)

Alle videoer vises på klassen og får en umiddelbar feedback fra lærer og elever

Afslutning (5 m)

Læringsmålene gennemgås

2.3 Metodernes forskelle og konsekvenser

Første Verdenskrig var et teknologisk arnested og en menneskelig katastrofe. Krigen er derfor meningsfuldt at anskue fra både en teknologihistorisk og en idéhistorisk vinkel. Forklaringen ligger i Marx’ begreb om socioteknologi og i det paradigme, der ligger bag ANT-teoriens metode: Teknologi skabes ikke i et vakuum. De opstår på baggrund af sociale, økonomiske eller praktiske behov, og som David Nye beskriver det, så udvikles teknologibrugen også i mødet med samfundet.²⁴ Af den grund vil et rent teknologisk fokus risikere at afskære den menneskelige forståelse og derved gå glip af relevante perspektiver på teknologiens udvikling. Ensidige idéhistoriske analyseperspektiver vil underkende teknologiens betydning i Første Verdenskrig. Unge soldater tog afsted fulde af

²⁴ Nye, David E: *Technology matters*, 2006 p. 212ff

krigsbegejstring og blev fanget i skyttegravene på grund af en teknologisk udvikling, de aldrig havde forestillet sig.²⁵

Det teknologihistoriske perspektiv, jeg har valgt, kan forklare udviklingen i våbenteknologi, samt forløbet og udfaldet af Første Verdenskrig som politisk og militær begivenhed. Men det kan ikke forklare krigen som social begivenhed. Mit idéhistoriske perspektiv kan forklare de involverede menneskers tanker om krigen, men det mangler forståelsen for den teknologiske udvikling, der plantede soldaterne i skyttegravene.

"In Flanders fields the poppies blow between the crosses row on row (...) We shall not sleep though poppies grow in Flanders fields". Sådan begynder og afslutter John McCrae sit digt fra skyttegravene. Han illustrer den menneskelige katastrofe bag det teknologiske udviklingsvidunder, som Første Verdenskrig var: Alenlange rækker af døde og sårede på grund af massekrigens våbenteknologier. Og samtidig det menneskelige fokus på blomsten, der gror midt i al det forfærdelige. En opfattelse af mening i det meningsløse?

²⁵ Sørensen, Nils Arne: *Den Store Krig*, 2005 p. 62-85

3. Jylland mellem tvende have

Portefølje 3: De lange linjer (5,02 sider)

3.1 Indledning

Landbrug udgør ca. 2/3 af Danmarks areal.²⁶ Selvom industrialiseringen og den teknologiske revolution har rykket flertallet af danskerne væk fra landbrugserhvervet,²⁷ er landbrug derfor stadig en stor indtægtskilde og et kulturelt fundament. Derfor skal eleverne studere landbrugets epokale historie.

3.2 Teori

Jeg vil nu kombinere almen historie med idéhistorie og teknologihistorie. Den almene historie er casens metodiske grundlag, hvor jeg tager udgangspunkt i Andrew Shryock og Daniel Lord Smails perspektiver på den *palæohistoriske* metode: Med de tre forskelle, at palæohistorien er nødt til at fokusere på, hvad man kunne kalde det over-makrohistoriske udviklingstendenser, at der ingen præcis tidsangivelser findes, og at der kun er meget få skriftlige kilder, over for hvilke man også må tage det forbehold, at den samme kildekritik ikke kan bruges på ikke-skriftlige kilder, så er der ikke den store forskel på samtidshistorie og palæohistorie.²⁸ Formålet om at skabe sammenhæng mellem levn og konstruere en historiefortælling er den samme. Tidsperspektivet er blot skaleret op, og historikeren må affinde sig med muligvis at skyde et par hundrede år forbi.

På denne baggrund skal eleverne anvende levn på tværs af palæohistorien og frem til i dag. De skal tilgå levenene via det funktionelle kildebegreb, hvor den konkrete artefakt ses som et spor af sin samtid og fortolkes som sådan.²⁹

Denne historiske analyse kombineres med teknologihistorien, ved at de levn, eleverne skal analysere, er landbrugsteknologiske artefakter fundet i Danmark. Samtidig skal eleverne anvende ANT-metoden til at koble de historiske levn til en samtid, der ikke indeholder skriftlige kilder. Andrew Shryock et al. beskriver, hvordan den dybe historie skal fortælles ud fra menneskets møder med hinanden gennem

²⁶ Skriver, Kai og Larsen, Ole H.: *Danmark – landbrug*, denstoredanske.dk, 14.06.18

²⁷ Ibid.

²⁸ Shryock, Andrew og Smail, Daniel Lord: *Deep history: The architecture of Past and Present*, 2011, s. 13-15

²⁹ Olden-Jørgensen, Sebastian: *Til kilderne!*, 2011 s. 70-73

historien eksemplificeret gennem de familiebånd og migrationsmønstre, som levnene bevidner.³⁰ Denne tankegang suppleres godt af netværksteorien bag ANT-metoden. Med tanke på det funktionelle kildebegrebs levnsudnyttelse, ligner den almene historie og teknologihistorien også hinanden.

Idéhistorien giver en anden vinkel på casen, som kan forklares ud fra Reinhart Kosellecks perspektiver på, hvordan menneskets position i forhold til historien forandrer sig afhængig af tidsperspektivet, det positionelle niveau og hierarkien.³¹ Mennesket forholder sig altså forskelligt til historiens gang gennem historien. Derfor skal eleverne analysere eksempler på, hvordan mennesket i Danmark gennem tiden har set på landbruget. Eleverne skal analysere, om der er forskel på tankerne om landbruget i samtiden eller fortiden, om der er forskelle på idéerne inden for og uden for landbruget, og hvilken hierarkisk position, landbruget gives.

De tre perspektiver kobles i et skriftligt produkt, hvor eleverne med egne ord fortæller landbruges historie gennem en levnsanalyse af landbrugsteknologiske artefakter og eksempler på idéer om landbruget. Der inddrages også et begivenhedshistorisk pensum, som ingen teoretisk introduktion kræver. Det skal udgøre et kernefagligt supplement til elevernes selvstændige analyser.

3.3 Undervisningsplan

Forløbet varer 7 blokke af 3 lektioner og indeholder en portefølje, som eleverne løbende skal opdatere. Den store mængde skriftlighed træner eleverne til dansk-idéhistorieopgaven.

Der er ikke mange lektier, men det kan blive nødvendigt, at eleverne læser eller skriver derhjemme mellem blokkene.

Forløbets læringsmål er, at eleverne skal kunne...

- ... redegøre for lange udviklingstendenser gennem historien
- ... kende forskellen på palæohistorie og samtidshistorie
- ... anvende ANT til at placere teknologiske artefakter i en historisk kontekst

³⁰ Shryock og Smail 2011 p. 31-44

³¹ Koselleck, Reinhart: *Linguistic Change and the History of Events* i *Journal of Modern History*, vol. 61, no. 4, 1989 p. 650-651

- ... analysere sammenhængen mellem teknologiske artefakter for at skabe en kronologisk historiefortælling
- ... redegøre for væsentlige begivenheder i landbrugets begivenhedshistorien
- ... analysere udvalgte idéhistoriske teksteksempler ud fra konkrete perspektiver
- ... identificere idéhistoriens foranderlighed
- ... sammenligne den alment- og teknologihistoriske udvikling med idéhistoriens udvikling
- ... vurdere landbrugets betydning i Danmark i fortiden og i dag
- ... arbejde historiefagligt på skrift

Blok 1

Ekskursion (90m)

Forløbet indledes med et besøg på et landbrug. En landmand viser sin produktion og sine maskiner og fortæller om sin hverdag og de økonomiske og politiske udfordringer, han møder.

ANT (45m) Tilbage på skolen udarbejder eleverne i grupper en ANT-mindmap over nutidens landbrug. Eleverne skal inddrage deres viden fra ekskursionen, samt anvende Landbrug og Fødevarers hjemmeside.

Mindmappen skal i porteføljen.

Blok 2

Lektie Eleverne læser to debatindlæg:³²

Stop hetzen mod dansk landbrug, Uffe Elbæk

Sammen skal vi redde landbruget

³² Nørby, Ellen Thrane og Larsen, Esben Lunde: *Stop hetzen mod dansk landbrug, Uffe Elbæk*, Fyens Stiftstidende, 02.03.2018; Elbæk, Uffe: *Sammen skal vi redde landbruget*, Jyllands-Posten, 04.03.2018

Gruppearbejde (25m)

Eleverne opridser de to sider i debatten i punktform og formulerer stikord om de tanker om landbruget, som debatten udtrykker.

Individuel aflevering i porteføljen.

Opsamling

Læreren læser og kommenterer listerne...

Fælles opgave (60m)

...imens anvender eleverne kulturministeriets database over arkæologiske fund i Danmark til at finde alle de eksempler på landbrugsartefakter, de kan.³³ Artefakterne placeres på en tidslinje på tavlen efter, hvornår de var i brug. Eleverne deler Danmarkskortet mellem sig og skriver løbende på tidslinjen.

Refleksion (30m)

Når alle artefakter er placeret på tidslinjen, reflekterer eleverne skriftligt over landbrugets historie, som vi kan læse den alene ud fra eksistensen af de nævnte landbrugsteknologiske levn. Det er meningen, at eleverne arbejder på et overfladisk niveau. Skiftet lægges i porteføljen.

Blok 3

Fælles opgave (45m)

Artefakterne fordeles på klassens elever, som arbejder 2 og 2. Hvert par udarbejder en ANT til de teknologier, de har fået. Brug den tidligere udarbejdede ANT om nutidens landbrug som inspiration og søg viden om artefaktet på nettet. Tænk også i sociale baner.

Eleverne udarbejder en planche, som viser deres ANT-analyser.

Imens læser og kommenterer læreren elevernes tekst om landbrugets historie.

³³ Kulturarv.dk/fundogfortidsminder, 14.06.2018

Opsamling (15m)

Generelle kommentarer på skriveopgaven.

Fremlæggelser (30m)

Plancherne lægges rundt på klassens borde. Eleverne skiftes til at stå ved planchen og besvare spørgsmål og til at se de andres plancher.

Læreren går rundt og giver kommentarer til alle plancher.

Eleverne lægger billeder af alle plancher i porteføljen.

Blok 4

Skriftlig opgave (45m)

Ud fra klassens ANT-plancher om landbrugets historiske artefakter arbejder eleverne videre på deres skriv om landbrugets historie. Der fokuseres på teknologiske og sociale forandringer eksemplificeret ved 5 selvvalgte teknologier, der dækker perioden med jævne mellemrum. Nu arbejdes der dybere ned i historien og konstrueres en plausibel historiefortælling.

Lektie Klassen deles i fire, og eleverne læser hver deres artikel om landbrugets historie fra Den Store Danske Encyklopædi.³⁴

Lektiegennemgang (60m)

Lektien gennemgås ud fra følgende arbejdsspørgsmål:

1. Hvilken periode dækker teksten?
2. Hvad er de vigtigste begivenheder?
3. Hvad er de største forandringer fra starten af perioden til slutningen?

Eleverne besvarer først spørgsmålene i de fire grupper. Herefter deles klasserne i Matrix-grupper, hvor en fra hver gruppe forklarer elever fra de tre andre grupper om tekstens indhold.

³⁴ Fritzboeger, Bo: *Forhistoriens landbrug og agerland*, denstoredanske.dk, 14.06.18; Fritzboeger, Bo: *Fællesskabstiden – fra Middelalderen til 1800-tallet*, denstoredanske.dk, 14.06.18; Fritzboeger, Bo: *Landboreformerne*, denstoredanske.dk, 14.06.2018; Fritzboeger, Bo: *Landbrugets udvikling i 1800- og 1900-tallet*, denstoredanske.dk, 14.06.18

Til sidst besvares spørgsmålene på klassen.

Skriftlig opgave (30m)

Eleverne tilføjer nu deres almenhistoriske viden til deres skriv om landbrugets historie, som fra nu af ikke kun handler om teknologiske artefakter. Særligt skal eleverne lægge mærke til, om der er forskelle på den arkæologiske og den skriftlige historie. Teksten afleveres i porteføljen.

Blok 5

Opsamling (25m)

Som opsamling på den alment- og teknologihistoriske landbrugshistorie skal eleverne nu besvare følgende læringsspørgsmål:

1. Hvad kan arkæologiske fund fortælle os om fortiden?
2. Hvordan kan ANT-metoden hjælpe til at skrive historie?
3. Hvad er forskellen på palæohistorie og samtidshistorie?
4. Hvad tænker du om, at al historieskrivning i princippet er at konstruere en sammenhæng mellem kilderne?
5. Hvordan kan historikeren sikre, at den konstruerede fortælling er så sand som muligt?

Spørgsmålene besvares på tavlen.

Intro til det idéhistoriske perspektiv (15m)

Læreren viser en slide med en tidslinje over de landbrugshistoriske artefakter.

Herunder vises nu en tidslinje over en række emner, der skal belyses idéhistorisk:

- Helleristninger fra Alta i Norge, Tanum i Sverige og Bornholm (Bronzealderen)
- Vikingernes sagn (Vikingetiden)
- Uddrag af forordningen om stavnsbåndets ophævelse (1788)
- H.C. Andersens ”Jylland mellem tvende have” (1859)
- Morten Korch-filmlakater (1950-2000)
- Greenpeace: ”Miljø- og fødevarerministeriets 5 myter om landbruget” (2018)
- Besøget hos en landmand (2018)

Gruppearbejde (75m)

Klassen inddeles i 7 grupper, som får hver deres emne blandt de ovenstående, og besvarer følgende spørgsmål:

1. Redegør for kildens genre, forfatter og periode
 - a. Søg supplerende viden om kilden
2. Analysér hvilket syn på landbruget, teksten repræsenterer
 - a. Vis konkrete eksempler
3. Vurdér, om teksten kan være repræsentativ for Danmark i sin samtid
4. Vurdér om teksten er troværdig i forhold til det, vi bruger den til

Gruppen udarbejder en PowerPoint med noter, som alle uploader til porteføljen.

Fremlæggelser (45m)

Alle grupper fremlægger deres PowerPoint på maksimalt 5 minutter efterfulgt af mulighed for at stille spørgsmål.

Tilhørerne tager noter til ovenstående spørgsmål imens. Svarene opstilles skematisk og uploades til porteføljen.

Blok 6

Skriftlig opgave (60m)

Eleverne udarbejder nu et skriv om den historiske udvikling i tanker om landbruget. Alle casene inddrages, og følgende spørgsmål besvares og eksemplificeres:

1. Hvordan forholder teksterne sig til landbrug i fortiden og i egen samtid?
 - a. Er der forskel over tid?
2. Stammer teksten inde fra eller uden for landbruget?
 - a. Er der forskel over tid?
3. Hvilken samfundsbetydning tildeles landbruget?
 - a. Er der forskel over tid?

Upload til porteføljen.

Evaluering (60m)

Læreren læser og kommenterer elevernes idéhistoriske overvejelser.

Imens ser eleverne den første af de tre dokumentarprogrammer *Guns, Germs, and Steel*.³⁵ På skrift overvejer de følgende spørgsmål:

1. Hvor og hvornår opstod landbruget?
2. Hvordan kom landbruget til Europa?
3. Hvilken betydningen havde landbruget for samfundsudviklingen i oldtiden?

Eleverne uploader deres noter til porteføljen.

Debat (15m)

Landbrugets betydning i Danmark i dag – herunder de historiske perspektiver og historiebrug – debatteres på klassen.

Blok 7

Afsluttende opgave (60m)

Eleverne skal nu skrive deres alment- og teknologihistoriske opgave sammen med den idéhistoriske opgave. Desuden skal eleverne inddrage perspektiverne fra *Guns, Germs and Steel*. Alle porteføljeafleveringer anvendes.

Eleverne skal inkludere et afsnit, hvor de evaluerer læringsmålene.

Feedback (75m)

Den afsluttende opgave af et omfang på 2-4 sider uploades til porteføljen. Den gennemlæses og gradueres af læreren, hvilket foregår, mens eleverne får tid til at læse et kompendium med materiale til det næste forløb.

³⁵ Diamond, Jared: *Guns, Germs, and Steel* part 1, youtube.com, 18.06.18

4. Samlet litteraturfortegnelse

- **Bech, Henning m.fl.:** *Homoseksualitet i Den Store Danske*, Gyldendal, 26.03.2018:
<http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=92817>
- **Brodersen, Peter m.fl.:** *Effektiv undervisning*, Gyldendals Lærebibliotek, 2010 p. 89-91
- **Carey, John:** *Øjenvidner til historien*, P. Haase & Søns Forlag, 2005 p. 505-508 og 515-516;
- **Christensen, Else:** *Kærlighed var en frygtet sygdom*, Illustreret Videnskab Historie no. 4/2018 p. 62-67
- **Diamond, Jared:** *Guns, Germs, and Steel Part 1*,
<https://www.youtube.com/watch?v=i885hopsww6E>, 18.06.2018
- **DTU.dk** *Aktør-netværk teori*,
www.historie.dtu.dk/omos/historiskmetode/aktoernetvaerkteori, 02.05.2018
- *Første Verdenskrig kort fortalt*, <https://www.youtube.com/watch?v=xn9y0cdSDiY>,
02.05.2018
- **Elbæk, Uffe:** *Sammen skal vi redde landbruget*, Jyllands-Posten, 04.03.2018
- **Fritzbøger, Bo:** *Forhistoriens landbrug og agerland*, denstoredanske.dk, 14.06.2018
- **Fritzbøger, Bo:** *Fællesskabstiden – fra Middelalderen til 1800-tallet* denstoredanske.dk,
14.06.2018
- **Fritsbøger, Bo:** *Landboreformerne*, denstoredanske.dk, 14.06.2018
- **Fritzbøger, Bo:** *Landbrugets udvikling i 1800- og 1900-tallet*, denstoredanske.dk,
14.06.2018
- **Harste, Gorm:** *Krigen – et ustyrligt system, ukendt forlag*, 2014 kap. 11
- **Jenkins, Keith:** *What History Is* i *Re-thinking History*, Routledge, 1991
- **Kjeldstadli, Knut:** *Fortiden er ikke hvad den har været*, Roskilde Universitetsforlag, 2005
- **Koselleck, Reinhart:** *Linguistic Change and the History of Events* i *Journal of Modern History*, vol. 61, no. 4, 1989 p. 650-651
- **Kulturarv.dk:** *Fund og fortidsminder*, <http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/>
14.06.2018

- *Lars Lillholt I "Blomster fra bombekrateret" på DR K*,
<https://www.youtube.com/watch?v=hVza8ROCwk0>, 02.05.2018
- **Lillholt, Lars:** *Jul i Ingenmandsland*, 1995
- **Marx, Leo:** *Technology: The Emergence of a Hazardous Concept* i *Technology and Culture*, vol 51. No. 3, 2010 p. 568
- **McCrae, John:** *In Flanders Fields*, maj 1915
- **Månson, Per:** *Max Weber i Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reizels forlag, 2007 p. 95
- **Nye, David E:** *Technology matters*, The MIT Press, 2006 p. 212ff
- **Nørby, Ellen Thrane og Larsen, Esben Lunde:** *Stop hetzen mod dansk landbrug*, Uffe Elbæk, Fyens Stiftstidende, 02.03.2018
- **Olden-Jørgensen, Sebastian:** *Til kilderne!*, Gads Forlag, 2011 s. 70-73
- **Ross, Stewart:** *Teknologien i Første Verdenskrig*, p. 5 (årstal og forlag ukendt– bogen er udgået, men findes i PDF på Rybners intranet)
- **Salomonsens Konversationsleksikon**, Anden Udgave, 1915-1930 s. 700 og 796
- **Sjørlev, Inger m.fl.:** *Neger i Den Store Danske*, Gyldendal, 26.03.2018:
<http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=130790>
- **Shryock, Andrew og Smail, Daniel Lord:** *Deep history: The architecture of Past and Present*, University of California Press, 2011, s. 13-15
- **Skriver, Kai og Larsen, Ole H.:** *Danmark – landbrug*, denstoredanske.dk, 14.06.18
- **Skinner, Quentin:** *Hvad er intellektuel historie* i *Semikolon*, 2005 p. 1-5
- **Sørensen, Nils Arne:** *Den Store Krig*, Gads Forlag, 2005 p. 62-85
- **Thorup, Mikkel:** *Intellektuel historie* i *Temp*. Nr. 4, p. 180-181
- **Whatmore, Richard m.fl.:** *A companion to intellectual history*, Polity, 2016 p. 12

5. Samlede bilag

Bilag 1

Neger (lat. *niger*, s: sort), Betegnelse for den mørkhudede indfødte Befolkning i Afrika. I antropologisk Henseende betegner N. et af Yderpunkterne for Menneskeslægtes Variation. Falles for dem er plump Knoglebygning, meget mørk (sorte) Hudfarve, fløjlsagtig Hud, flad, bred Næse, fremspringende Kæbeparti med tykke Læber, ejendommeligt afladet Skinneben og lang Hæl. Hovedskallen er hos største Delen lang; kun nogle Stammer i Kongo-Området og enkelte Egne af Sudan viser Tendens til Kortskallethed. Lemmerne er hos de fleste meget lange i Forhold til Kroppen. Medens de nævnte Træk henviser N. til et mere opr. Trin end den eranske Race, er Haarets Bygning mindre primitiv end hos denne og betinger dets udtagte Karakter. Skægveksten er ringe. Lægems højden varierer en Del, men er ofte betydelig (Kaffere, Stammer ved øvre Nil). Den skildrede Type findes mest udpræget i Sudan og ved Guinea-Kysten, hvis Befolkning derfor undertiden betegnes som de egl. N. ~~der~~

Homoseksualisme. Ved Pubertetstiden undergaar hos normale Mennesker Kønndriften en Udvikling, der væsentligt præges af, at den bliver intensere og tager bestemt Retning mod det andet Køn, medens den i Barndommen kun er svagt udtalt og ikke altid har en saa udpræget Retning. I nogle Tilfælde vil imidlertid Kønndriften blive rettet mod Individet af samme Køn; denne abnorme Retning af Kønndriften kalder man H., de Mennesker, hos hvem den findes, homoseksuelle (af *ὁμός*, ens, samme) i Modsætning til Mennesker med normal Kønndrift, der kaldes heteroseksuelle (af *ἕτερος*, anden, forsk.). En anden Betegnelse, man har foreslaaet for homoseksuelle, er »Urnings« (af *Afrodite Urania*); den er dog ikke rigtig trængt igennem.

H. er et Fænomen, der kan optræde hos alle Slags Folkeslag, primitive som civiliserede; det kan findes hos fine og fremragende Aander, saavel som hos Samfundets Bærme. Det forekommer hos begge Køn, tilsyneladende hyppigere hos Mænd end hos Kvinder; en Vurdering heraf er dog vanskelig, fordi Kvinder sjældnere søger Læge for H. end Mænd, og i det hele viser mere Tilbøjelighed til at skjule den. Hvor stort Antallet af Homoseksuelle er, angives meget forsk.; Angivelserne varierer (for Mændenes Vedk.) fra 1% til 10 %.

Det har været meget omtvistet, om H. er medfødt ell. erhvervet. ~~Der er Forhold, der~~

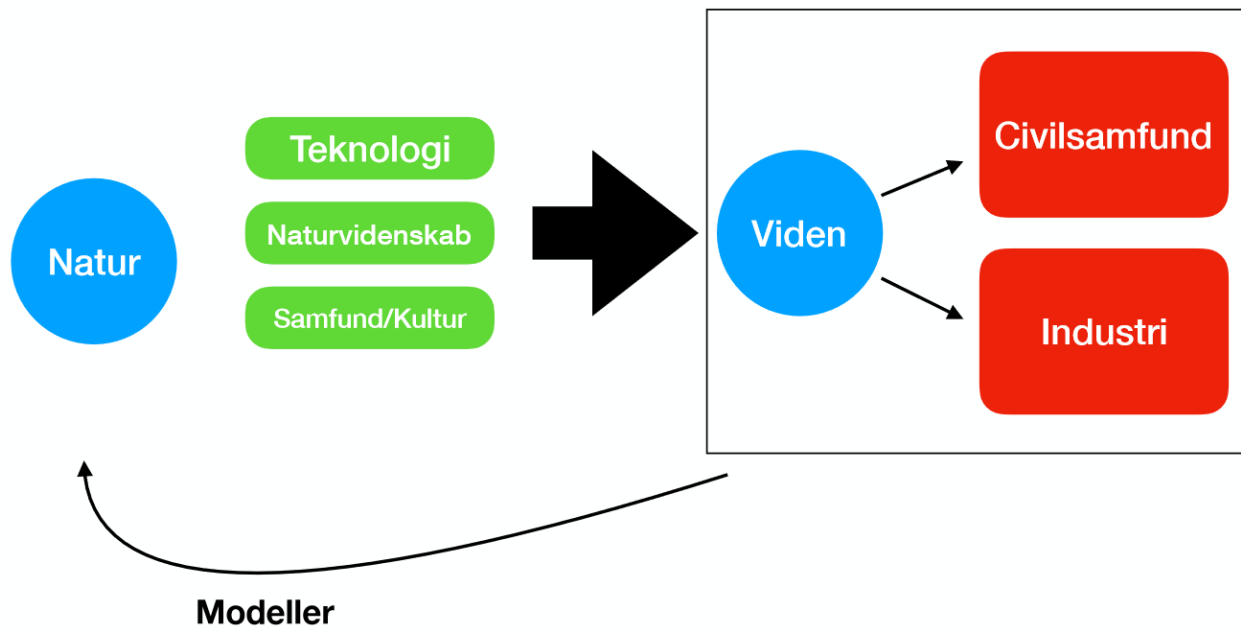
neger, betegnelse for folk med sort eller brun hudfarve, fortrinsvis i Afrika syd for Sahara og i Nord- og Sydamerika. Den gruppe folk, der samles under denne betegnelse, har højst forskellig kulturel og etnisk baggrund og identificerer sig ikke altid som negre, og nogle kalder sig i stedet *sorte* eller *afrikanere*. I Brasilien, som har en stor sort befolkningsgruppe, benyttes betegnelsen *negro* af dem, der ønsker at understrege en positiv identifikation på grundlag af hudfarve og baggrund i slavernes kultur.

Tidligere brugtes betegnelsen neger i forskellige sammenhænge, hvor den ikke kun henviste til hudfarve, men også til modsætningen mellem kultur og civilisation.

homoseksualitet, tiltrækning til personer af samme køn og eventuelt seksuelle og romantiske forhold mellem personer af samme køn. En homoseksuel betegner et menneske, som overvejende har romantiske følelser for eller foretrækker at have sex med personer af sit eget køn.

Bilag 2

Analysemodel A:

Bilag 3

Analyseskema

På baggrund af Max Webers fire rationaler, skal du analysere din tekst og finde passager, der kan illustrere, hvordan forfatteren finder mening. Der er ikke sikkert, at du kan skrive noget i alle felter.	
Tradition Tekstelementer som viser, at forfatteren finder mening gennem tradition og vaner?	Affektion Tekstelementer som viser, at forfatteren finder mening gennem følelser?
Værdirationale Tekstelementer som viser, at forfatteren finder mening gennem morale og værdier?	Målrationale Tekstelementer som viser, at forfatteren finder mening gennem kalkulerede mål og motiver